

**ЗВО «ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з освітньої діяльності

Оксана КОЛЯДА

20 24 р.



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 1.4.2 СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Освітньо-професійна програма Економіка
(назва освітньої програми)

освітнього рівня доктор філософії
(назва освітнього рівня)

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва спеціальності(тей))

Інститут економіки та менеджменту
(назва навчально-виховного підрозділу)

Обсяг, кредитів: 3 (90)

Форма підсумкового контролю: іспит

Київ – 2024 рік

Робоча програма з дисципліни «Сучасні економічні теорії в контексті європейської інтеграції» для аспірантів за галуззю знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальністю 051 «Економіка»
«28» жовтня 2024 року. 41 с.

Розробник:

доцент кафедри управління та адміністрування, к.е.н., доц. Самофалова М.О.

Викладач:

доцент кафедри управління та адміністрування, к.е.н., доц. Самофалова М.О.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри управління та адміністрування
Протокол від «28» жовтня № 3

Завідувач кафедри


(підпис) (Ростислав ДУБАС)
(прізвище та ініціали)

«28» жовтня 2024 року

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2025/2026	2026/2027	2027/2028	2028/2029
Дата засідання кафедри / циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу за адресою: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=22183>.

Робочу програму перевірено

28. 10 2024 р.

Директор Інституту економіки та менеджменту


Світлана НЕСТЕРЕНКО

Зміст

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	6
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
4.1. Анотація дисципліни.....	7
4.2. Структура навчальної дисципліни.....	12
4.2.1. Тематичний план.....	10
4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни.....	14
4.3. Форми організації занять.....	15
4.3.1. Теми практичних занять.....	15
4.3.2. Індивідуальні завдання.....	15
4.3.3. Індивідуальна навчально-дослідна робота.....	15
4.3.3.1. Тематика ІНДЗ (Індивідуальне навчально-дослідне завдання).....	16
4.3.4. Теми самостійної роботи здобувачів освіти.....	18
5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	20
5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.....	20
5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально- пізнавальної діяльності.....	22
5.3. Інклюзивні методи навчання.....	23
6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	24
6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	24
6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру..	25
6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS.....	26
6.4. Оцінка за іспит: шкала оцінювання національна та ECTS.....	27
6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS.....	27
6.6. Розподіл балів, які отримують здобувачів освіти	27
6.7. Орієнтовний перелік питань до іспиту	31
7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	33
7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю.....	33
7.2. Глосарій (термінологічний словник).....	33
7.3. Рекомендована література.....	37
7.4. Інформаційні ресурси.....	40
8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	41

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній / освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 3	Галузь знань <u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u> (шифр і назва)	Вид дисципліни <u>обов'язкова</u> (обов'язкова чи за вибором здобувача освіти)	
	Спеціальність <u>051 «Економіка»</u> (шифр і назва)	Цикл підготовки професійний (загальний чи професійний)	
Модулів – 2	Спеціалізація _____-_____ (назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальна навчально-дослідна робота _____ реферат _____ (назва)	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u> (назва)	Семестр	
Загальний обсяг годин – 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача освіти – 4	Освітній / освітньо-професійний ступінь: <u>доктор філософії</u>	Лекції	
		16 год	- год
		Практичні, семінарські	
		14 год	- год
		Лабораторні	
		- год	- год
		Самостійна робота	
		60 год	- год
		ІНДЗ: 15 год	
		Вид семестрового контролю: іспит	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування уявлення про основні напрями розвитку сучасних економічних теорій у контексті європейської інтеграції, систематизування поглядів представників основних шкіл і течій економічної науки та сутності механізмів функціонування економічних систем; формування у здобувачів освіти сучасного економічного мислення; формування у здобувачів освіти наукового розуміння сутності та особливостей інтеграційних процесів у Європі, організаційних та правових засад Європейського Союзу, особливостей євроінтеграційної політики України.

Завдання: ознайомлення з існуючими сучасними економічними теоріями; засвоєння основних проблем сучасної економічної теорії, її провідних напрямів розвитку; ознайомлення з історією виникнення та еволюцією економічних ідей і концепцій, що панували в різні історичні епохи в окремих країнах; формування системи знань щодо змісту основних здобутків сучасної філософії науки, зокрема моделей розвитку науки як фундаментальної основи пізнання закономірних історичних фаз розвитку та сучасного стану економічної теорії; розкриття основних типів наукової раціональності у контексті історичного розвитку економічної теорії; набуття знань щодо природи та конкретних проявів багатопарадигмальності та теоретико-методологічного плюралізму сучасної економічної теорії; вивчення змісту, основних етапів еволюції, структурної диференціації та модернізації основних наукових напрямів економічної теорії в контексті європейської інтеграції; розгляд провідних науково-дослідних програм, методів дослідження, аналітичного інструментарію та концептуальних засад, позитивної та нормативної теорії основних економічних напрямів; знайомство з науковим внеском інтелектуальних лідерів світової економічної науки, теоретичними здобутками учених; систематизація знань щодо сутності і механізмів функціонування господарських систем з позицій основних шкіл сучасної економічної теорії в контексті європейської інтеграції; забезпечення фундаментальної та практично-предметної економічної підготовки фахівців на основі надбань світової теоретичної думки в контексті європейської інтеграції.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати: поглибити теоретичні й практичні знання в області сучасних економічних теорій, набуті при опрацюванні політичної економії, мікро- і макроекономіки, історії економічних учень та інших політичних, економічних, історичних та соціальних наук, навчитись користуватися економічними поняттями, категоріями, бачити зв'язки між економічними явищами, розуміти закономірності їх розвитку, появу економічної політики, причини, особливості та наслідки її використання; знати основні концепції європейської інтеграції; етапи розвитку європейської інтеграції від економічної до політичної, її суперечності та труднощі; етапи розширення Європейського Союзу та їхні особливості; географічне положення країн-членів ЄС та природні умови; головні установчі документи Європейського Союзу, принципи формування та структуру і повноваження його інститутів;

вміти: виокремлювати основні теоретико-методологічні засади провідних напрямів, течій, шкіл, бачення їх функціонально-методологічних можливостей, порівняльних переваг та недоліків; встановлювати взаємозв'язки між розвитком світової та вітчизняної економічної теорії, використовувати сучасні теоретичні здобутки для збагачення дослідницького апарату вітчизняної економічної науки; співвідносити історичні події в Україні та світі з періодами розвитку європейської інтеграції; розглядати історію європейської інтеграції в розвитку та в конкретних умовах певного періоду; самостійно оцінювати процеси поглиблення європейської інтеграції, розширення Європейського Союзу; визначати позитивні та негативні наслідки європейського вектору співробітництва України; використовувати набуті теоретичні знання для подальшої навчальної та наукової діяльності, вирішувати практичні завдання, а також застосовувати їх для підготовки і проведення у майбутньому лекцій, семінарів або уроків з політичної економії, мікро- і макроекономіки, історії економіки, економічних учень та інших політичних, економічних, історичних соціальних, психологічних та математичних наук.

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5
ОК 1.4.2			+	+	

ЗК 3. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	СК 1	СК 2	СК 3	СК 4	СК 5	СК 6	СК 7
ОК 1.4.2					+		

СК 5. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з урахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції

Рядок дисципліни в «Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми»

	ПН 1	ПН 2	ПН 3	ПН 4	ПН 5	ПН 6	ПН 7	ПН 8	ПН 9
ОК 1.4.2	+	+	+	+	+	+			+

ПН 1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень із відповідного напрямку.

ПН 2. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

ПН 3. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів в економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

ПН 4. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи.

ПН 5. Пропонувати нові рішення, розробляти наукові проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з урахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.

ПН 6. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

ПН 9. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Сучасна економічна теорія, будучи результатом багатовікового розвитку економічної думки, відображає широку палітру сучасних економічних доктрин як з позицій досліджуваних проблем, різноманітними школами і напрямками економічної науки, так і з позицій аналітично-дослідного інструментарію їх вивчення.

Навчальна дисципліна «Сучасні економічні теорії в контексті європейської інтеграції» є своєрідним продовженням та доповненням курсів політичної економії, мікро-, макроекономіки, історії економіки та економічних учень, а, також інших наук, що вивчалися здобувачами освіти раніше. Дана дисципліна має за мету дати аспірантам економічних спеціальностей більш конкретні уявлення щодо загальних проблем сучасної економічної теорії, історичних умов формування традиційних та нетрадиційних напрямів економічної теорії, їх сутності, ролі та значення стосовно науки та практики господарювання в контексті європейської інтеграції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВНІ ТРАДИЦІЙНІ НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

ТЕМА 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Розвиток основних напрямів сучасної економічної теорії. Концепції постіндустріального суспільства і економіки знань Дж. Гелбрейта й А. Тоффлера. Економічні погляди Я. Тінбергена як основоположника базової теорії економічної політики. Теорія суспільного вибору Дж. Б'юкенена. Поведінкова економічна теорія. . Модель обмеженої раціональності Е. Саймона. Теорія Р. Коуза в сучасному економічному аналізі.

ТЕМА 2. СУЧАСНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ

Історична еволюція макроекономічних концепцій. Р. Стоун про теоретичні засади системи національних рахунків. Теорія ділових циклів і нова класична макроекономіка Р.-Е. Лукаса. Концепція спонтанного характеру ринкового порядку Ф. Хайєка. Теорія суспільного господарства як сукупності локальних ринків М. Алле. Концепція дуалістичної економіки. Двохсекторна модель А.-В. Льюїса. Дослідження С.-С. Кузнеца і Р.-М. Солоу в галузі теорії економічного зростання. Теорія неокласичного синтезу П. Самуельсона. Теорія міжчасового обміну в макроекономічній політиці. Теорія суспільного господарства як сукупності локальних ринків із замкнутими системами ціноутворення. Кількісний підхід у формуванні теорії економічного зростання. Дослідження С.-С. Кузнеца і Р.-М. Солоу.

ТЕМА 3. СУЧАСНІ ТЕОРІЇ МІКРОЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ТА СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ГРОШЕЙ І ФІНАНСІВ

Історична еволюція мікроекономічних концепцій. Теорія ринків із асиметричною інформацією (Дж. Айкерлоф, М. Спенс, Дж. Стігліц). Поведінка споживачів у дослідженнях Д. МакФеддена. Модель загальної економічної рівноваги Ерроу-Дебре. Теорія промислової організації і вертикальної інтеграції Дж. Стіглера. Сучасні теорії конкуренції. Дослідження ринкової влади та її регулювання Ж. Тіролем. Теорії розподілу ресурсів. Теорія оптимального розподілу ресурсів Л. Канторовича. Теорії оптимальних механізмів у мікроекономіці (Л. Гурвич, Е. Мескін, Р. Маєрсон). Новітня кількісна теорія грошей і монетарної політики М. Фрідмена. Теорія децентралізації грошей (Ф. Хайєк). Теорія інвестицій Дж. Тобіна. Сучасна теорія портфельних інвестицій. Модель управління готівкою Баумоля-Тобіна. Сучасні теорії інфляції.

ТЕМА 4. СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

Розвиток вітчизняної економічної думки в кінці XIX – початку XX ст. Загальні передумови та основні напрямки розвитку економічних досліджень в

Україні. Стан розробленості основних течій світової економічної думки в Україні. Маржиналізм та його математичний напрям, економічна теорія марксизму, соціальний напрям політичної економії. Економічне вчення М. І. Туган-Барановського, соціально-економічний стан та розвиток економічної думки України часів громадянської війни, «воєнного комунізму» та НЕПу. Економічна думка періоду 30-70-х років XX ст., пізній етап радянського періоду розвитку економічної думки України 80-90-х років XX ст. Проблеми розвитку української економічної думки в умовах незалежності. Зарубіжна українська економічна думка. Перспективи розвитку вітчизняної економічної думки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА МІЖНАРОДНИХ ПРОЦЕСІВ

ТЕМА 5. СУЧАСНІ ТЕОРІЇ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА І ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Історична еволюція теоретичних концепцій міжнародної економіки. Модель міжгалузевого балансу всесвітньої економіки В. Леонтьєва. Теорія всесвітнього господарства і торгівлі П. Кругмана. Теорія оптимальних валютних зон Р. Манделла. Теорії модернізації економік країн, що розвиваються. Теорія бідності А.Сени. Неокласична теорія міжнародного руху капіталу. Теорія міжнародної торгівлі Е. Хекшера та Б.-Г. Уліна.

ТЕМА 6. СУТНІСТЬ ІНТЕГРАЦІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ МІЖНАРОДНИХ ПРОЦЕСІВ

Поняття інтеграції. Інтеграція та співробітництво. Об'єктивні та суб'єктивні передумови інтеграційних процесів. Розвиток інтеграційних процесів у контексті глобалізації. Взаємозалежність та інтеграція. Види інтеграції. Формальна та неформальна інтеграція. Дві основні моделі інтеграції великих спільнот: імперська та демократична. Етапи інтеграції. Етапи

економічної інтеграції. Чинники поглиблення та поширення інтеграційних процесів.

ТЕМА 7. ТЕОРЕТИЧНІ МОДЕЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Міжурядовий підхід до європейської інтеграції. Е. Моравчик і становлення ліберального міжурядового напрямку дослідження європейської інтеграції як міжурядової взаємодії. Функціоналізм та неофункціоналізм про наднаціональний характер європейської інтеграції. Федералізм як теоретична модель європейської інтеграції. Плюралістична концепція інтеграції К. Дойча. Теорія «європеїзації» про повноваження ЄС у різних сферах суспільного життя. Теорія «багаторівневого управління» або «управління через мережі»: інтеграція як одночасний процес на національному, транснаціональному та регіональному рівнях. Розширення європейської інтеграції та розвиток проєктів багаторівневої інтеграції (моделі «змінних геометрій») – теорії «міцного ядра», «концентричних кіл», «європейського авангарду», «центру тяжіння», «групи піонерів». Концепція розвитку «різних швидкостей» європейської інтеграції.

ТЕМА 8. УКРАЇНА ТА ПРОЦЕСИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Укладення угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994), прийняття Євросоюзом «Спільної позиції (щодо України)». Багатовекторність зовнішньої політики України як невизначеність інтеграційних стратегій та гальмо європейської інтеграції України. ЄС як інвестор та торговельний партнер України. Низький рівень економічного розвитку та недостатні темпи реформ, високий рівень корупції, недосконалість податкової політики, непрозорість та нестабільність господарського законодавства – головні обмеження співпраці ЄС та України. Ідентичність України та процеси європейської інтеграції. Участь України у субрегіональних інтеграційних процесах, польсько-українське співробітництво як стимули європейського напрямку української інтеграції. Про переговори між Україною та Європейським Союзом стосовно укладення Угоди про асоціацію: труднощі переговорів. Прийняття «Порядку денного асоціації Україна – ЄС» (2009 р.)

Регіональне та транскордонне співробітництво з ЄС. Проблема інтеграції України як чинник внутрішньополітичної боротьби.

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передують цій дисципліні:
«Політична економія», «Мікро-, макроекономіка», «Історія економіки», «Історія економічних учень», «Європейська інтеграція».

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1. ОСНОВНІ ТРАДИЦІЙНІ НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ															
Тема 1. Економічна теорія на сучасному етапі розвитку	11	2		1			8								АР: + СР: +
Тема 2. Сучасні макроекономічні теорії	11	2		2			7								АР: + СР: +
Тема 3. Сучасні теорії мікроекономічного аналізу та сучасні теорії грошей та фінансів	11	2		2			7								АР: + СР: +
Тема 4. Становлення сучасної економічної думки в Україні	12	2		2			8								
Модульний контроль															МК-I
Разом за змістовим модулем 1	45	8		7			30								

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Змістовий модуль 2. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА МІЖНАРОДНИХ ПРОЦЕСІВ															
Тема 5. Сучасні теорії світового господарства і глобалізації	11	2		2			7								AP:+ CP:+
Тема 6. Сутність інтеграції як складової частини міжнародни х процесів	11	2		2			7								AP:+ CP:+
Тема 7. Теоретичні моделі європейської інтеграції	12	2		2			8								AP:+ CP:+
Тема 8. Україна та процеси Європейсько ї інтеграції	11	2		1			8								AP:+ CP:+
Модульний контроль															МК- II
Разом за змістовим модулем 2	45	8		7			30								
Усього годин	90	16		14			60								
ІНДЗ	-	-		-		15	-								
Усього годин	90	16		14			60								

Примітки: AP – аудиторна робота, CP – самостійна робота, ІНДЗ – індивідуальне завдання., МК-модульний контроль.

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Сучасні економічні теорії в контексті європейської інтеграції»

Разом: 90 год, лекції – 16 год, практичні заняття – 14 год, самостійна робота – 60 год, підсумковий контроль – іспит (2 год).

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			
Назва модуля	ОСНОВНІ ТРАДИЦІЙНІ НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ				ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА МІЖНАРОДНИХ ПРОЦЕСІВ			
Кількість балів за модуль	17 балів				18 балів			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Тема лекції 1	Тема лекції 2	Тема лекції 3	Тема лекції 4	Тема лекції 5	Тема лекції 6	Тема лекції 7	Тема лекції 8
Теми семінарських занять	-	-	-	-	-	-	-	-
Теми практичних занять	Тема заняття 1	Тема заняття 2	Тема заняття 3	Тема заняття 4	Тема заняття 5	Тема заняття 6	Тема заняття 7	Тема заняття 8
Теми лабораторних занять	-	-	-	-	-	-	-	-
Самостійна робота	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал
Тести	4 бали				4 бали			
ІНДЗ	15 балів							
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (МК-I) (5 балів)				Модульна контрольна робота (МК-II) (5 балів)			
Підсумковий контроль	Іспит (40 балів)							

4.3. Форми організації занять

4.3.1 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
Змістовий модуль 1. ОСНОВНІ ТРАДИЦІЙНІ НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ		
1	Тема 1. Економічна теорія на сучасному етапі розвитку	1
2	Тема 2. Сучасні макроекономічні теорії	2
3	Тема 3. Сучасні теорії мікроекономічного аналізу та сучасні теорії грошей і фінансів	2
4	Тема 4. Становлення сучасної економічної думки в Україні	2
Змістовий модуль 2. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА МІЖНАРОДНИХ ПРОЦЕСІВ		
6	Тема 5. Сучасні теорії світового господарства і глобалізації	2
7	Тема 6. Сутність інтеграції як складової частини міжнародних процесів	2
8	Тема 7. Теоретичні моделі європейської інтеграції	2
9	Тема 8. Україна та процеси Європейської інтеграції	1
Разом		14

4.3.2. Індивідуальні завдання

1. Підготовка та проведення презентації на тему: «Пріоритетність біоекономіки для України в контексті євроінтеграції».
2. Підготовка та проведення презентації на тему: «Взаємовідносини України та Європейського Союзу».

4.3.3. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проєкт)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом поза аудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання здобувачами освіти ІНДР прилюдним захистом навчального проєкту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати

дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ конспект із теми (модуля) за заданим планом (**2 бали**);
- ✓ конспект із теми (модуля) за планом, який здобувач освіти розробив самостійно (**3 бали**);
- ✓ анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (**3 бали**);
- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (**2 бали**);
- ✓ повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття з теми, аналіз інформації, самостійні дослідження (**3 бали**);
- ✓ дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (**5 балів**).
- ✓ дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **15 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

4.3.3.1. Тематика ІНДЗ

1. Особливості сучасного соціально-економічного розвитку та їх відображення в економічних теоріях.
2. Еволюція сучасних економічних теорій.
3. Неокласична теорія vs сучасне кейнсіанство.
4. Сучасні економічні течії ХХІ століття в працях нобеліантів.
5. Розвиток неокласичної традиції.
6. Розвиток кейнсіанської традиції.
7. Розвиток основних напрямів сучасної економічної теорії: неокейнсіанство, неокласична доктрина, неоінституціоналізм.

8. Новітні технології економічного аналізу.
9. Суперечності лібералізму і дирижизму.
10. Основні теорії трансформаційних станів економіки постсоціалістичного періоду.
11. Сучасний стан розвитку економічної теорії в Україні
12. Економісти – лауреати Нобелівської премії з економіки (галузь макроекономіки).
13. Новітні технології макроекономічного аналізу.
14. Теорії трансформації суспільства.
15. Базова теорія економічної політики.
16. Поведінкова економічна теорія.
17. Р. Стоун про теоретичні засади системи національних рахунків.
18. Вплив фактору часу на макроекономічну політику.
19. Теорія вибору економічної політики Р. Мандела.
20. Сучасний етап розвитку макроекономічної науки в Україні.
21. Еволюція теорії економіки ринків.
22. Аналіз ринків із моделями пошуку П. Даймонда, Д. Мортенсена, К. Піссарідеса.
23. Дослідження ринкової влади та її регулювання Ж. Тіролем.
24. Мікроекономічна теорія людського капіталу Е. Беккера і Т. Шульца.
25. Сучасна теорія оптимального розподілу ресурсів.
26. Історична еволюція теоретичних концепцій грошей і фінансів.
27. Сучасна теорія портфельних інвестицій.
28. Теорія вибору портфеля Г.-М. Марковіца.
29. Теорія оцінювання ринкової вартості активів М.-С. Скоулза. і Ф. Блека.
30. Сучасний етап розвитку теорії грошей і фінансів в Україні.
31. Концепція світосистемного аналізу І. Валерстайна.

32. Внутрішня та зовнішня рівновага в теорії міжнародної економічної політики Дж.-Е.Міда.
33. Теорія глобальних ланцюгів створення доданої вартості Е. Джерефі.
34. Модель нової торговельної революції.
35. Теорія А. Льюїса про мобілізацію внутрішніх джерел зростання економіки.
36. Теорія бідності А. Сени.
37. Сучасний етап розвитку теорії світового господарства і глобалізації в Україні.
38. Концепція «парадигм» і «наукових революцій» Т. Куна.
39. Теорія ігор Дж.-Ф. Неша і Дж.-Ч. Харшані.
40. Експериментальні методи в економічній теорії.
41. Австрійська методологічна школа (Л. фон Мізес, Ф. Хайєк, К. Поппер).
42. Неокласична школа методологій (М. Фрідмен, Р. Лукас, М. Блауг).
43. Інституціоналізм і неоінституціоналізм (Дж. Гелбрейт, Д. Норт, Уільямсон, Дж. Б'юкенен).
44. Еволюційний метод в економічних дослідженнях (Й. Шумпетер, Р. Нельсон, С. Уінтер).
45. Порівняння сучасних теорій європейської інтеграції та їхній зв'язок із класичними підходами – федералізмом та функціоналізмом.
46. Роль християнства у формуванні європейської ідеї та європейської єдності.
47. Ж. Монне про концептуальні засади європейської інтеграції.
48. Ідея спільної Європи та процеси інституційної інтеграції.
49. Розвиток панєвропейського руху в першій половині XX ст.
50. Розвиток інституціональної системи ЄС.
51. Розвиток європейського парламентаризму.

52. Культурна політика Європейського Союзу: принципи та механізми реалізації.

53. Інформаційна політика Європейського Союзу. Програма «e-Europe. An Information Society for All».

54. Освітні програми ЄС (LEONARDO DA VINCI, TEMPUS, SOCRATES, ERASMUS, COMENIUS. LINGVA та ін.) та перспективи їхнього поширення в Україні.

55. «Хвилі» розширення ЄС, їхні передумови та особливості.

56. Сучасне розширення ЄС та його наслідки.

57. «Політика сусідства» та її вплив на інтеграційні процеси на пострадянському просторі.

58. Конституція Європейського Союзу і причини її неприйняття.

59. Лісабонська угода 2007 р. та інституційні зміни.

60. Політика ЄС стосовно України на сучасному етапі.

61. Сприйняття «іншого» в європейській культурі та проблеми міграції в сучасній Європі.

62. Чи потрібна Україні європеїзація?

63. Європейський дискурс в Україні.

64. Українсько-польські відносини в контексті розширення Європейського Союзу.

65. Сучасна «хвиля» розширення ЄС: наслідки та перспективи для України.

66. «Скарб Європи – це її ідея людини» (Дені де Ружмон) (від MagnaCarta до Хартії основоположних прав людини).

67. Стереотипи в процесах європейської інтеграції. Як їх подолати?

68. Що означає бути європейцем?

69. Толерантність та її вплив на функціонування інституційної системи ЄС.

Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у таблицях нижче.

**Критерії оцінювання ІНДЗ
(дослідження у вигляді реферату)**

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	3 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	3 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	2 бали
7	Презентація ІНДЗ	2 бали
Разом		15 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
13 – 15	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
8-12	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
4-7	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
0-3	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного виконання</i>

4.3.4. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Економічна теорія на сучасному етапі розвитку	8
2	Сучасні макроекономічні теорії	7
3	Сучасні теорії мікроекономічного аналізу та сучасні теорії грошей і фінансів	7
4	Становлення сучасної економічної думки в Україні	8
5	Сучасні теорії світового господарства і глобалізації	7
6	Сутність інтеграції як складової частини міжнародних процесів	7
7	Теоретичні моделі європейської інтеграції	8
8	Україна та процеси Європейської інтеграції	8

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ОСНОВНІ ТРАДИЦІЙНІ НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ			
Тема 1. Економічна теорія на сучасному етапі розвитку (8 год)	Практичне заняття	1	I-II
Тема 2. Сучасні макроекономічні теорії (7 год)	Практичне заняття	1	II-IV
Тема 3. Сучасні теорії мікроекономічного аналізу та сучасні теорії грошей і фінансів (7 год)	Практичне заняття	1	IV-VI
Тема 4. Становлення сучасної економічної думки в Україні (8 год) МК - I	Практичне заняття, підсумкова модульна контрольна робота	1 МК-5	VI-VIII
<i>Всього: 30 год</i>	<i>Всього: 17 балів</i>		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ			
Тема 5. Сучасні теорії світового господарства і глобалізації (7 год)	Практичне заняття	1	VIII-X
Тема 6. Сутність інтеграції як складової частини міжнародних процесів (7 год)	Практичне заняття	1	X-XII
Тема 7. Теоретичні моделі європейської інтеграції (8 год)	Практичне заняття ІНДЗ	1	XII-XIV
Тема 8. Україна та процеси Європейської інтеграції (8 год) МК-II	Практичне заняття, підсумкова модульна контрольна робота	1 МК-5	XIV-XVI

<i>Всього: 30 год</i>	<i>Всього: 18 балів</i>
<i>Разом: 60 год</i>	<i>Разом: 35 балів</i>

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, диспут;

– *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні*: тестовий контроль, розв'язування ситуаційних задач.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: евристичний, частково-пошуковий, дослідницький.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти із сучасною літературою та підручниками; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська та національна думка.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, самореалізація.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування.

6. Спеціальні методи: супровід, тренінг, трудовий метод.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 2-х змістових модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачу освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль n	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов’язкові							
1.1. Відвідування лекцій	1	4	4	4	4		
1.2. Відвідування семінарських і практичних занять							
1.3. Робота на семінарському і практичному занятті	2,4	4	9	4	10		
1.4. Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)							
1.5. Виконання завдань для самостійної роботи	1	4	4	4	4		
1.6. Виконання модульної контрольної (МК)	5		5		5		
1.7. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)	15	15					
Разом		-		-		-	
Максимальна кількість балів за обов’язкові види роботи: 50 та МК 10							
II. Вибіркові (за вибором здобувача освіти)							
Виконання завдань для самостійного опрацювання							
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу	5						
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики	5						
2.3. Складання ділової гри з конкретним прикладним матеріалом з будь-якої теми курсу	5						
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу	10						
2.5. Участь у науковій студентській конференції	5						
2.6. Дослідження українського чи закордонного досвіду	5						
Разом		-		-		-	
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 10							
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60							

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60	відмінно	5	A	відмінно
45 – 53	добре	4	BC	добре
36 – 44	задовільно	3	DE	задовільно
21 – 35	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 20		2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.4. Оцінка за залік: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36 – 40	відмінно	5	A	відмінно
30 – 35	добре	4	BC	добре
24 – 29	задовільно	3	DE	задовільно
14 – 23	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 13		2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	відмінно	5	зараховано	A	відмінно
82 – 89	добре	4		B	добре (дуже добре)
75 – 81	добре	4		C	добре
64 – 74	задовільно	3		D	задовільно
60 – 63	задовільно	3		E	задовільно (достатньо)
35 – 59	незадовільно	2	не зараховано	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.6. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль 1				МК- I	Змістовий модуль 2				МК- II	ІНДЗ	Підсумковий тест (іспит)	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	5	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	5	15	40	100
4	4	4	5		4	5	4	5				

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

МК- модульний контроль

6.7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Розвиток основних напрямів сучасної економічної теорії.
2. Концепції постіндустріального суспільства і економіки знань Дж. Гелбрейта й А. Тоффлера.
3. Економічні погляди Я. Тінбергена як основоположника базової теорії економічної політики.
4. Теорія суспільного вибору Дж. Б'юкенена.
5. Поведінкова економічна теорія.
6. Історична еволюція макроекономічних концепцій.
7. Теорія ділових циклів і нова класична макроекономіка Р.-Е. Лукаса.
8. Концепція спонтанного характеру ринкового порядку Ф. Хайєка.
9. Теорія суспільного господарства як сукупності локальних ринків М. Алле.
10. Концепція дуалістичної економіки.
11. Двохсекторна модель А.-В. Льюїса.
12. Дослідження С.-С. Кузнеца і Р.-М. Солоу в галузі теорії економічного зростання.
13. Теорія неокласичного синтезу П. Самуельсона.

14. Теорія міжчасового обміну в макроекономічній політиці.
15. Теорія суспільного господарства як сукупності локальних ринків із замкнутими системами ціноутворення.
16. Історична еволюція мікроекономічних концепцій.
17. Теорія ринків із асиметричною інформацією (Дж. Айкерлоф, М. Спенс, Дж. Стігліц).
18. Поведінка споживачів у дослідженнях Д. МакФеддена.
19. Модель загальної економічної рівноваги Ерроу-Дебре.
20. Теорія промислової організації і вертикальної інтеграції Дж. Стіглера.
21. Сучасні теорії конкуренції.
22. Дослідження ринкової влади та її регулювання Ж. Тіролем.
23. Новітня кількісна теорія грошей і монетарної політики М. Фрідмена.
24. Теорія децентралізації грошей (Ф. Хайєк).
25. Теорія інвестицій Дж. Тобіна.
26. Сучасна теорія портфельних інвестицій.
27. Модель управління готівкою Баумоля-Тобіна.
28. Сучасні теорії інфляції.
29. Розвиток вітчизняної економічної думки в кінці XIX – початку XX ст.
30. Загальні передумови та основні напрямки розвитку економічних досліджень в Україні.
31. Стан розробленості основних течій світової економічної думки в Україні.
32. Маржиналізм та його математичний напрям, економічна теорія марксизму, соціальний напрям політичної економії.
33. Економічне вчення М. І. Туган-Барановського, соціально-економічний стан та розвиток економічної думки України часів громадянської війни, «воєнного комунізму» та НЕПу.
34. Історична еволюція теоретичних концепцій міжнародної економіки.
35. Модель міжгалузевого балансу всесвітньої економіки В. Леонтьєва.

36. Теорія всесвітнього господарства і торгівлі П. Кругмана.
37. Теорія оптимальних валютних зон Р. Манделла.
38. Теорії модернізації економік країн, що розвиваються.
39. Теорія бідності А. Сени.
40. Неокласична теорія міжнародного руху капіталу.
41. Теорія міжнародної торгівлі Е. Хекшера та Б.-Г. Уліна.
42. Поняття інтеграції. Інтеграція та співробітництво.
43. Об'єктивні та суб'єктивні передумови інтеграційних процесів.
44. Розвиток інтеграційних процесів у контексті глобалізації.
45. Взаємозалежність та інтеграція. Види інтеграції.
46. Формальна та неформальна інтеграція.
47. Дві основні моделі інтеграції великих спільнот: імперська та демократична.
48. Етапи інтеграції.
49. Етапи економічної інтеграції. Чинники поглиблення та поширення інтеграційних процесів.
50. Міжурядовий підхід до європейської інтеграції.
51. Е. Моравчик і становлення ліберального міжурядового напрямку дослідження європейської інтеграції як міжурядової взаємодії.
52. Функціоналізм та неофункціоналізм про наднаціональний характер європейської інтеграції.
53. Федералізм як теоретична модель європейської інтеграції.
54. Плюралістична концепція інтеграції К. Дойча.
55. Теорія «європеїзації» про повноваження ЄС у різних сферах суспільного життя.
56. Теорія «багаторівневого управління» або «управління через мережі»: інтеграція як одночасний процес на національному, транснаціональному та регіональному рівнях.

57. Розширення європейської інтеграції та розвиток проєктів багаторівневої інтеграції (моделі «змінних геометрій») – теорії «міцного ядра», «концентричних кіл», «європейського авангарду», «центру тяжіння», «групи піонерів».

58. Концепція розвитку «різних швидкостей» європейської інтеграції.

59. Укладення угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994), прийняття Євросоюзом «Спільної позиції (щодо України)».

60. Багатовекторність зовнішньої політики України як невизначеність інтеграційних стратегій та гальмо європейської інтеграції України.

61. ЄС як інвестор та торговельний партнер України.

62. Ідентичність України та процеси європейської інтеграції.

63. Участь України у субрегіональних інтеграційних процесах, польсько-українське співробітництво як стимули європейського напрямку української інтеграції.

64. Про переговори між Україною та Європейським Союзом стосовно укладення Угоди про асоціацію: труднощі переговорів.

65. Прийняття «Порядку денного асоціації Україна – ЄС» (2009 р.) Регіональне та транскордонне співробітництво з ЄС.

66. Проблема інтеграції України як чинник внутрішньополітичної боротьби.

67. Толерантність та її вплив на функціонування інституційної системи ЄС.

68. Розвиток принципу субсидіарності в рамках ЄС.

69. Єдиний європейський акт та поглиблення політичної інтеграції в Європі.

70. Поглиблення європейської інтеграції та проблема державного суверенітету.

71. Політика ЄС стосовно України на сучасному етапі.

72. Чи потрібна Україні європеїзація?

БІЛЕТИ ДО ІСПИТУ

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Освітній / освітньо-професійний ступінь: доктор філософії

Спеціальність 051 «Економіка»

Семестр: II

Навчальна дисципліна: СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Теоретичні питання:

1. Розвиток основних напрямів сучасної економічної теорії.
2. Ідентичність України та процеси європейської інтеграції.

2. Тестові завдання:

1. Твердження: економіка будується на двох видах обмежень – рідкісності ресурсів і технологічних, які відображають рівень знань і практичної майстерності економічних агентів, належить до економічної теорії:

- а) інституціональної;
- б) неокласичної;
- в) неоінституціональної;
- г) класичної;
- д) монетаристської.

2. Спосіб зменшення рівня безробіття за концепцією Кейнса передбачає:

- а) підвищення мінімальної заробітної плати;
- б) збільшення розміру соціальної допомоги;
- в) поліпшення можливостей отримання інформації;
- г) фінансування з бюджету суспільних робіт;
- д) зменшення заробітної плати.

3. Монетаризм – це:

- а) одна з найбільш впливових течій у сучасній економічній науці, що належить до неокласичного напрямку;
- б) нова абсолютно самостійна сучасна економічна течія;
- в) течія у сучасній економічній науці, що зараховується до кейнсіанського напрямку;
- г) складова класичної економічної теорії;

д) продовження ідей інституціоналізму.

4. Основними інституціями Європейського Союзу є:

- а) Президент Європейського Союзу та Рада Міністрів;
- б) Європейська рада, Європейський Парламент, Європейська Комісія, Рада Міністрів, Суд Європейського Союзу;
- в) Європейська Рада та Європейський Парламент;
- г) Ваш варіант.

5. Виберіть правильне твердження:

- а) НАТО є міжурядовою, а не наддержавною організацією, союзом незалежних, суверенних держав, що об'єдналися в інтересах спільної безпеки та захисту спільних цінностей;
- б) НАТО — організація, що забезпечує стабільність на Європейському континенті;
- в) НАТО є наддержавною організацією, союзом незалежних, суверенних держав, що об'єдналися в інтересах спільної безпеки та захисту спільних цінностей.

6. В якому році Україна стала членом Світової організації торгівлі (СОТ):

- а) 2008;
- б) 2009;
- в) 2010.

Завдання 3. Дайте визначення економічній категорії «маржиналізм».

Затверджено на засіданні кафедри управління та адміністрування _____

Протокол №__ від «__» _____ 20__ року.

Завідувач кафедри _____ Ростислав ДУБАС
(підпис) (ПП)

Екзаменатор _____
(підпис) (посада, ПП)

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча навчальна програма
2. Опорний конспект лекцій на паперовому та електронному носіях
3. Навчальні посібники:
 1. Економічна теорія: навч. посіб. / В. П. Якобчук. Київ : Ліра-К, 2015 – 408 с.
 2. Глобалізація та політика національної безпеки: Підручник / за заг. ред. П. І. Юхименка. Київ : ЦУЛ, 2022. – 408 с.
 3. Баула О.В., Божидарнік Г.В. Європейська та євроатлантична інтеграція. Олді-Плюс, 2019. – 498 с.
 4. Збірки тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
 5. Матеріал для проведення семінарського заняття
 6. Комплект білетів для проведення іспиту

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;
- наявність навчально-методичної літератури в електронному, друкованому форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

7.2. Глосарій (термінологічний словник)

Агентства Європейського Союзу (European Union agencies) – це установи ЄС, які керуються європейським публічним правом; відрізняються від інституцій Спільноти (Рада, Парламент, Комісія тощо) і мають власний юридичний статус.

Валютні зони – це валютні угруповання країн, що сформувалися під час Другої світової війни та після її завершення з метою проведення узгодженої політики у сфері міжнародних валютних відносин.

Глобалізація – універсальний процес, що охоплює всю земну кулю, який складається з нових інтелектуально-інформаційних технологій, які активно діють на світовому ринку з метою закріплення зв'язків грошового капіталу інноваціями.

Економічна інтеграція – це взаємодія економічних систем держав учасниць з метою усунення дискримінацій між господарськими одиницями та створення якісно нової міжнародної економічної структури більш високого порядку за допомогою злиття економічних систем суб'єктів, що інтегруються, де основним учасником є місто як окрема соціально-економічна система.

Економічна інтеграція міста як соціально-економічної системи – процес взаємодії міста як полюса інтеграції всередині системи країни, так і самостійного суб'єкта глобальних світових економічних процесів.

Економічна система – це сукупність взаємопов'язаних і відповідним чином упорядкованих елементів економіки, що утворюють певну цілісність, економічну структуру суспільства.

Економічний потенціал країни – сукупна здатність економіки країни, її галузей, підприємств, господарств здійснювати виробничо-економічну діяльність, випускати продукцію, товари, послуги, задовольняти суспільні потреби, забезпечувати розвиток виробництва та споживання.

Зовнішня політика України — стратегічний підхід української держави до відносин із іноземними державами, співпраці з міжнародними організаціями, просування своїх національних інтересів та захисту прав своїх громадян та української діаспори за кордоном.

Інтеграційний процес – процес становлення нової цілісності в результаті упорядкування, узгодження й об'єднання в просторі і в часі структур і функцій уже існуючих відкритих систем на кожному з рівнів їхньої організації.

Кейнсіанство – теорія державного антикризового регулювання економіки, що ґрунтується на політиці зростання споживчого попиту завдяки високій оплаті праці. Основні принципи теорії сформулював Джон Мейнард

Кейнс – англійський економіст, що вивчав соціально-економічні проблеми першої половини XX століття.

Макроекономічна модель — аналітичний інструмент, призначений для опису функціонування економіки країни або регіону. Такі моделі, як правило, створені для того, щоб описати динаміку агрегатів, таких як загальна кількість товарів і послуг вироблених, у тому числі доходів отриманих, рівень залученості виробничих ресурсів і рівня цін.

Маржиналізм (фр. *marginale* — додатковий) — напрям економічної теорії кінця XIX ст., який широко використовується в аналізі економічних процесів і законів граничної величини.

Маржинальна революція – зазвичай використовується у зв'язку з майже одночасними, але абсолютно незалежними відкриттями на початку 70-х років XIX ст. В. Джевонсом, К. Менгером і Л. Вальрасом принципу знижувальної граничної корисності як фундаментального елемента при побудові нового типу статичної мікроекономіки.

Міжнародна торгівля (World trade) – це система (сукупність) міжнародних відносин у сфері обміну товарами, що полягає у проведенні зовнішніх торгових операцій усіх держав світу, під поняттям зовнішня торгівля мають на увазі торгівлю однієї країни з іншими державами, яка формується із ввезення і вивезення товарів; це обмін товарами і послугами між різними країнами, пов'язаний із загальною інтернаціоналізацією господарського життя та інтенсифікацією міжнародного поділу праці в умовах науково-технічної революції.

Монетаризм — економічна теорія, за якою кількість грошей в обігу є визначальним фактором формування господарської кон'юнктури та існує прямий зв'язок між зміною маси грошей в обігу і величиною валового й національного продуктів. Започаткував теорію монетаризму Мілтон Фрідман, назву новій економічній теорії дав Карл Бруннер (Karl Brunner).

Монетарна політика (Monetary Policy) є основою економічного та монетарного (валютного) союзу (ЕМС), регулюється статтями Договору про заснування Європейської Спільноти, а процедури ухвалювання рішень в ЕМС варіюються залежно від питання: карбування монет у країнах-членах – процедура співпраці після консультацій із Європейським центральним банком (ЄЦБ).

Монетарна політика (англ. monetary policy) — політика держави, через яку уповноважена державою інституція контролює обсяг пропозиції грошей з метою встановлення цінової стабільності, сприяння економічному зростанню, дотримання рівня безробіття населення на низькому рівні.

Неокласичний синтез — в економіці наука про ефективне використання обмежених виробничих ресурсів або управління ними з метою досягнення максимального задоволення потреб людини.

Неокласичні теорії бізнес-циклу – моделі з абсолютно гнучкими цінами і зарплатою, в яких імпульси сукупного попиту можуть породжувати не тільки зміни в пропозиції, але й циклічні коливання.

Неолібералізм – один із напрямів сучасної економічної теорії, що ґрунтується на поєднанні державного регулювання економіки зі здійсненням принципів економічної свободи, максимально можливим використанням ринкових механізмів і вільної конкуренції в умовах зростаючої монополізації господарського життя.

Організація об'єднаних націй (ООН) – міжнародна організація, членами якої зараз є понад 190 країн, створена в 1945 р. з метою підтримки і зміцнення миру, безпеки та розвитку міжнародного співробітництва, в тому числі в економічній сфері, при цьому низка її головних органів і спеціалізованих установ відіграють помітну роль у сучасних міжнародних економічних відносинах.

Регіональна економічна інтеграція – це процес поступового об'єднання країн як суб'єктів господарювання, у результаті чого формується новий цілісний господарський організм – міжнародний регіональний комплекс.

Світова організація торгівлі (СОТ) (англ. World Trade Organization, WTO) — міжнародна організація, яка почала діяти 1 січня 1995 року задля лібералізації міжнародної торгівлі та регулювання торгово-політичних відносин країн-членів.

Стратегічна мета зовнішньої політики України — європейська та євроатлантична інтеграція, формування відносин стратегічного партнерства з Європейським Союзом, Сполученими Штатами Америки, активна діяльність в ООН та інших міжнародних організаціях, забезпечення ефективної участі країни у світовій економіці з максимальним захистом національних інтересів, перетворення України на потужну регіональну державу.

Східне партнерство (Eastern Partnership) – політика країн ЄС, яка доповнює Європейську політику сусідства і націлена на покращення політичних та торговельних відносин між ЄС і кожною з країн-учасниць ініціативи – Вірменією, Азербайджаном, Білоруссю, Грузією, Молдовою та Україною.

7.3. Рекомендована література

Основна література

1. Бориско Ф.О., Нестеренко С.С. Медіапланування та його роль в євроінтеграційних процесах //Матеріали Х міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті Євроінтеграційного доступу», 23-24 травня 2024 року, м.Луцьк

2. Дубас Р.Г. Інвестиційна співпраця України та ЄС: Проблеми і перспективи європейського «зеленого курсу». Вісник Університету «Україна».

Серія: економіка, менеджмент, маркетинг. -№ 5 (32). - 2021.- Університет «Україна».- С. 5-14.

3. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл: М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с.

4. Економічна теорія: навч. посібник / С. І. Архієреєв [та ін.] ; ред. С. І. Архієреєв ; Нац. техн. ун-т “Харків. політехн. ін-т”. – Харків : Іванченко І. С., 2020. – 230 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/52030>

5. ЕКОНОМІКС. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник / Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 320 с.

6. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.

7.Максименко Я. А. Курс міжнародної економіки: підручник / Я. А. Максименко; Нац. техн. ун-т “Харків. політехн. ін-т”. – Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2021. – 208 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/72824>

8. Міжнародні економічні відносини. Бакалаврський курс: навч. посібник / За ред. І.М.Посохова, В.Г.Дюжева, В.О.Черепанової та ін. Частина II, Том II / За ред. С.І.Архієреєва, І.М.Посохова, Н.Б.Решетняк. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2020. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/52071>

9. Міжнародна економіка. Практикум: навчальний посібник. [Електронний ресурс] / К.Ю. Величко, Г.А. Баламут. – Електрон. дані. – Х. : ДБТУ, 2023. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана. URL:https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/41882/1/NP_MIZHNARODN_A%20EKONOMIKA_23.pdf

10. Мікроекономіка і основи бізнесу: навч. посібник / Ф. В. Абрамов [та ін.] ; ред. Н. Б. Решетняк; Нац. техн. ун-т “Харків. політехн. ін-т”. – Харків : ФОП Іванченко І. С., 2023. – 268 с.
URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64341>

11. Пилипенко Г.М. Економічна теорія. навч. посіб. / Г. М. Пилипенко, Ю. І. Пилипенко; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2022. – 196 с.

12. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. Р. А. Петрова ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.». – Вид. 11-те, змін. і допов. – Харків : Право, 2024. – 488 с.

13. Самофалова М.О. Євроінтеграція України в умовах війни: проблеми та виклики. Вісник Університету «Україна», №9 (36), 2023, С. 56-66.

14. Європейський Союз: навч. посіб. / [А. О. Бояр (кер. авт. кол.), Н. П. Карпчук, Н. І. Романюк та ін.]; за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 600 с.

15. Європейська інтеграція : навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / уклад. Н. В. Кузьминчук, Т. П. Шуба, В. І. Ляшевська. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 48 с

16. Європейський Союз: навч. посіб. Київ : Освіта України, 2020. 600 с.

Додаткова література

1. Ж. Б. Яворська. Електронний навчальний посібник до вивчення курсу навчальної дисципліни «Основи економічної теорії». Львів. 2023. 119 с.

[URL:https://lma.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/yavorska-posibnyk-osnov-ekont-teoriyi.pdf](https://lma.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/yavorska-posibnyk-osnov-ekont-teoriyi.pdf)

2. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Європейська інтеграція та міжнародні відносини» (для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне

управління та адміністрування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. Х. І. Калашнікова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 51 с.

3. Європейська інтеграція України в умовах війни Росії проти України: роль академічних та громадських спільнот: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 09 листопада 2023 р.). – Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції; Київ. 2023. – 227 с.

4. Європейська інтеграція та трансформація публічного врядування в Україні: матер. наук.-практ. конф. (19 квітня 2024 р., м. Львів) / упорядн.: Бунік М. З., Бліщук К. М., Федорчак О. В, Худоба О. В. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2024. – 282 с.

URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2024/pages/27385/iadu-19042024-0905.pdf>

5. Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій. Вип. VIII.– Київ, APREI, 2023. – 75 с.

6. Державна фінансова політика України в умовах євроінтеграції: погляди науковців та практиків: зб. тез наук. доп. за матеріалами III Всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 25 травня 2023 р. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – 229 с.

7. Україна на шляху до ЄС: виклики та перспективи: матеріали круглого столу до Дня Європи в Україні (Київ, 9 трав. 2024 р.): / за заг. ред. Л. Г. Комахи, М. С. Орлів, Ю. Г. Рубана. Київ: ННІ ПУДС КНУ, 2024. 112 с.

8. Відносини між Україною і НАТО на сучасному етапі: досягнення та виклики: зб. наук. праць (за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 2 червня 2022 р.). – К., 2022. – 245 с

7.4. Інформаційні ресурси

(нормативна база, джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
3. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Режим доступу: www.kmu.gov.ua.
4. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: <http://mon.gov.ua>.
5. Офіційний вебпортал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
6. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nplu.org>.
7. Офіційний сайт Національної академії наук України. Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Competiveness of Small and Medium Enterprises (COSME) – європейська програма підтримки малого та середнього бізнесу. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=8dc8c0b0-4e27-409c-b90ef076ab2a27d8&title=ProgramiPidtrimkiPidprintsiv>.
9. Офіційний сайт Європейського Союзу. Режим доступу: <https://eeas.europa.eu>.
10. Представництво Європейського Союзу в Україні. Режим доступу: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk.
11. Статистична служба Європейського Союзу. Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat>.
12. Європейський банк реконструкції та розвитку. Режим доступу: <http://www.ebrd.com/home>.
13. Офіційний сайт Організації об'єднаних націй. Режим доступу: <http://www.un.org/ru/index.html>.

14. Міжнародний валютний фонд. Режим доступу:
<http://www.imf.org/external/index.htm>.

15. Всесвітній економічний форум. Режим доступу:
<https://www.weforum.org>.

16. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL:
<https://www.wto.org>.

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	кафедральний ноутбук	проектор, крейда
Практичне заняття	наочні та роздаткові матеріали, кафедральний ноутбук	приміщення аудиторного фонду, проектор для ІНДЗ